

BRABANTS GOUD

DE GEELDERS • HET DOMMELDAL • DE BEERZE

Om het Natuurnetwerk Brabant te realiseren, verwerft ARK Rewilding Nederland gronden in Het Groene Woud. Dat doen we in het kader van het natuurrealisatieproject Brabants Goud in Het Groene Woud. Per 1 april 2025 beschikten we over ruim 493 hectare grond. De ARK-methode: we verwerven gronden, zorgen voor de natuurinrichting en het tijdelijk beheer ervan. Eén van onze meest recente Brabants Goud-aankopen ligt in de buurt van Cromvoirt in Vught.

Diepe pootafdruk van een das aan de Hooge Beek
TON POPELIER

DASSEN TERUG AAN HOOG BEEK

Op het twaalf hectare grote perceel aan de Hooge Beek gaat de natuur volop haar gang, blijkt uit de pootafdruk van een das, aangetroffen op 1 april. Dat het dier hier foerageert, laat zien dat de rewilding van het perceel goed vordert. De inrichtingsplannen zijn van Bureau Van Nierop die er in 2022 de ARK-leembossenwedstrijd mee won. Nadat de landbouwactiviteiten hier zijn gestopt, werden de sloten gedicht en kwamen er slenken, bomen, struiken én dood hout voor in de plaats. Missie geslaagd.

BEKEN EN BEEKDALEN IN LIEMPDE

SUCCESSVOLLE CURSUS LEIDT TOT NATUURINRICHTINGSPLAN

*Op 10 april presenteerden de cursisten van de cursus **Beken en Beekdalen** hun gezamenlijk ontwikkelde natuurinrichtingsplan voor een ARK-perceel (2,6 ha) aan de Grootte Waterloop. Deze cursus, een initiatief van de Natuurwerkgroep Liempde, begon eind 2024 met circa dertig deelnemers. Het doel was om ook samen een natuurinrichtingsplan te ontwikkelen.*

De cursus vond in de afgelopen maanden plaats en bestond uit meerdere lesavonden in Café 't Groene Woud. Ook veldexcursies waren onderdeel van de cursus. Hierbij deelden deskundigen hun kennis met de cursisten over het waterleven, leembosvogels, cultuurhistorie, geologie, bodemopbouw en het functioneren van het beekdal.

VELDEXCURSIES

De eerste excursie vond plaats bij de planlocatie aan de Grootte Waterloop. Dit gaf deelnemers de gelegenheid de huidige situatie te verkennen en de ecologische potentie van het gebied te onderzoeken. De tweede excursie bracht de groep naar Velder. Daar stond het thema 'cultuurhistorische waarden' centraal. Tijdens de derde en afsluitende excursie nam Water-

De veldexcursies gaven de deelnemers veel inzicht in de (soms verdwenen) waarden van het beekdal. • KAREL VOETS

schap De Dommel de cursisten mee in de herinrichting van de Grootte Waterloop waarmee het waterschap zelf bezig is. Hierbij werd de nadruk gelegd op het versterken van ecologie en hydrologie, bijvoorbeeld door toevoeging van landschapselementen zoals dood hout, natuurvriendelijke oevers en meandering van de loop.

UNIEKE ELEMENTEN

Opvallend aan de ideeën van de cursusdeelnemers waren de vele overeenkomsten in hun plannen voor het ARK-perceel. Allemaal voorzagen ze in meanderende watergangen, micro-reliëf, dood hout, natuurvriendelijke oevers, lokale boomsoorten en struiken en bloemrijke graslanden. Daarnaast voegde elk groepje een uniek element toe, zoals een oeverwaluwwand, een bijenheuvel, een 'snoep'haag voor paarden, een recreantenbankje en zuiveringsmoerassen.

De cursus heeft geleid tot veel kennisdeling, enthousiasme en inspiratie. In de komende jaren wordt het perceel daadwerkelijk natuurlijk ingericht. De Natuurwerkgroep Liempde bedankt alle betrokkenen voor hun bijdrage aan het succes van de cursus.

VERMILJOENKEVER OP WEDEHAGE

Ook gespot in *De Geelders*: de vermiljoenkever (*Cucujus cinnaberinus*). Die maakte op 19 maart jl., na afloop van de Liempdse boomplantdag, zijn opwachting. Dirk Eijkemans zag hem zitten op een populier. Hij maakte er een filmpje van [dat hier is te zien](#). Later vloog deze prachtige, roodgekleurde kever deelgebied Wedehage in.

De vermiljoenkever, op 19 maart jl. in het volle zicht aangetroffen op een populier in De Geelders. • DIRK EIJKEMANS

De vermiljoenkever is een zeer zeldzame kever uit de familie van de platte schorskevers. Hij wordt in Europa beschermd volgens de Europese Habitatrichtlijn. De kever leeft in vochtige bossen en houtwallen met bomen en dikke takken die recent zijn doodgegaan. Dat de vermiljoenkever zich nu ophoudt in Het Groene Woud betekent dat hij profiteert van onder meer de kwijnende populieren die hier staan. De kans om de vermiljoenkever met eigen ogen te zien is niet groot: zowel de larven als de volwassen kevers brengen het grootste deel van hun leven onder de schors van de dode bomen en takken door.

KIJKTIP

VROEGE VOGELS (18 MEI 2025)

Op zondag 18 mei zendt Vroege Vogels een reportage uit over leembossen in Het Groene Woud. Zoals gebruikelijk begint het programma om 19.25 uur op NPO 2. Later is het programma [hier](#) terug te kijken.

Een volwassen kalme najaarsschietmot.
G. COPPA

ZELDZAME KOKERJUFFER

... DANKZIJ BOMEN, WATER EN BODEM

*Op 16 maart vonden David Tempelman en Maria J. Sanabria vijf larven van de kalme najaarsschietmot (*Ironoquia dubia*) in de Berkenloop nabij De Scheeken. Deze kokerjuffersoort is in heel Noordwest-Europa zeer zeldzaam, dus ook in Nederland.*

Dat hier nu larven zijn aangetroffen, heeft alles te maken met de bomen, het langzaam stromende water van de Berkenloop en de leembodem. Alle drie zorgen ze voor grote overlevingskansen voor deze kokerjuffersoort. De larven gebruiken namelijk stukjes boomblad om hun cilindrische, sterk gekromde kokertjes te bouwen waarmee ze zich beschermen. Ze gebruiken daar ook stukjes blad van grote waterranonkel, mannagrass en/of sterrenkroos voor. Verder eten ze bladmateriaal dat van de bomen afkomstig is. Dus ook om die reden is het voor hun overlevingskansen erg belangrijk dat er bomen naast beken of sloten staan. Daarnaast biedt de vochtige leembodem van

Een larve van de zeldzame kalme najaarsschietmot. • DAVID TEMPELMAN

De Scheeken ze hier de kans om droge zomers te overleven.

De larven van deze kokerjuffer zijn in het voorjaar te vinden, de volwassen dieren tref je in het najaar aan, boven water.

ONTWERPWEDSTRIJD RUIMEL

BIJZONDER: LUCHTFOTO UIT 1960

De Rewilding Ruimel-wedstrijd van ARK houdt niet alleen de deelnemende ontwerpteams bezig. Ook anderen, die bekend zijn met het gebied nabij Sint-Michielsgestel, zijn geprikkeld door het initiatief om van de zeven hectare grond zeldzaam leembos te maken. Zoals Toine Cooijmans van Natuurmonumenten. Hij dook in zijn herinneringen én zijn archief en diepte deze foto op:

Ondertussen buigen de deelnemende ontwerpteams zich tot in juni a.s. over hun Ruimel-rewildings-plannen. Op 9 april deden ze nog mee aan een excursie die we speciaal voor hen door het gebied organiseerden.

Toine Cooijmans: “Omdat bij Ruimel mijn roots liggen (mijn opa was boer aan de zuidzijde, Mudakkersedijk. Ik kwam daar in mijn jeugd iedere zondag watersnippen, grutto’s enz. spotten), heb ik een luchtfoto in mijn bezit van

het gebied, van rond 1960 schat ik, net voordat de ruilverkaveling Bossche Broek-zuid daar toesloeg. De restanten van de oude Dommelarmen en de natte plekken in het gebied zijn op de foto prachtig te zien.” • FOTO: KADASTER

PIJPENSTRO-UIL IN HET WIJBOSCHBROEK

UNIEK IN HET GROENE WOOD

*Joep Steur heeft weer een bijzondere vlinderwaarneming 'in the pocket': de pijpenstro-uil (*Apamea aquila*) die hij zag op de Houterd/Liekendonk in het Wijboschbroek. De pijpenstro-uil kwam, samen met veel andere nachtvinders, op een stroperig zoet en alcoholisch goedje af dat Joep in juli 2024 op een reeks zomereiken had gesmeerd.*

De pijpenstro-uil is vrij zeldzaam in Nederland, ondanks de ruime aanwezigheid van zijn voedselplant pijpenstrootje en andere grassen. Pijpenstro-uilen houden van vochtige gebieden zoals natte heide. Zo leeft de soort ook in de Kampina, al is

Deze pijpenstro-uil werd gefotografeerd in de Houterd/Liekendonk in het Wijboschbroek. • JOEP STEUR

het hier zeker geen algemeen voorkomende nachtvlinder. Verder vind je hem vooral in hoogveen- en moerasgebieden en dus ook in leembossen.

PRIMEUR

De Houterd/Liekendonk (waar Joep hem begin april waarnam) is het meest vochtige gedeelte van het Wijboschbroek. Bij zijn weten is het de eerste keer dat de pijpenstro-uil hier is waargenomen. Mogelijk voldoen de leembossen van Het Groene Woud vandaag de dag helemaal aan de eisen van deze nachtvlinder. Dat maakt de kans groot dat hij bij verdere rewilding van de bossen zijn areaal in de regio flink gaat uitbreiden.

HOTSPOT HET GROENE WOOD

IS DE ZEEAREND EEN BLIJVERTJE?

Het Groene Woud lijkt met de toename van robuuste natuurgebieden precies te worden wat we hoopten: een hotspot voor bijzondere soorten. Neem de zeearend. Op 13 maart werd er al eentje waargenomen vlakbij de Beerze en op 5 april vloog een volwassen exemplaar boven de Buitencamp, Wedehage en Hoogstraat in De Geelders.

Dit kunnen we met recht bijzonder noemen. Want ruim vijftig jaar geleden was de zeearend een uitstervende soort in West-Europa. Rond 1968 was hun aantal flink gedecimeerd door gifstoffen die de landbouw gebruikte. Het voortbestaan van de allerlaatste exemplaren werd ook nog eens zwaar bedreigd door met name Engelse verzamelaars van zeearend-eieren(!). In het Duitse Sleeswijk-Holstein kwam in 1968 een zeearend-beschermingsproject van de grond om de

nesten in de deelstaat te bewaken. Vanuit Brabant zorgden enkele jongeren in 1972 voor versterking van de Duitse nesten met 24-uurs-nestbewaking (deze jongeren richtten een jaar later hun eigen Roofvogelwerkgroep Meierij op).

TOENAME WILDE NATUUR

Het was dus hard werken om de zeearend te behouden. Gelukkig mét resultaat. Zo waren er in 2023 in Nederland maar liefst 36 zeearendparen met een nest, waarbij er in datzelfde jaar 45 jongen uitvlogen. Daar hadden de Roofvogelwerkgroep-jongeren van destijds alleen maar van kunnen dromen. De grootste slag is natuurlijk gemaakt via het verbieden van de gifstoffen. Maar het zorgen voor wilde natuur waarin de roofvogels genoeg bescherming en voedsel vinden, is ook een factor die meetelt. Dat zien we nu in Het Groene Woud, waar de waarnemingen hoop bieden op de zeearend als 'een blijvertje'.

Deze jonge zeearend zit klaar om geringd te worden. Straks misschien een vertrouwd beeld in Het Groene Woud...?

SAXIFRAGA, MARK ZEKHUIS

LEEMBOSSEN BIJ SCHIJNDEL

STOPPENDE BOER VERKOOPT GRONDEN AAN ARK

Agrariërs in Het Groene Woud die willen stoppen met hun bedrijf zouden echt moeten overwegen eens met ARK te praten. Dat vindt (voormalig) melkveehouder Peter Smits uit Schijndel. Hij verkocht zijn eigen land – negen hectare zeer leemrijke gronden – aan ARK. Zonder een moment spijt.

Peter (66) begon een paar jaar geleden na te denken over stoppen met zijn bedrijf. Vooral zijn gras- en maïsland kostte hoofdbrekens. Wat moest hij ermee doen? Want een opvolger had hij niet. Hij besloot uiteindelijk zijn negen hectare grond aan ARK te verkopen. Peter heeft geen spijt van zijn keuze, vertelt hij in een interview met ARK en het Brabants Dagblad.

Peter Smits op zijn voormalige landbouwgrond die de komende jaren via nieuwe aanplant verandert in robuuste natuur. • ANNE VEENS

“Want”, zo zegt hij, “de natuur hier zit in me: ik heb met mijn opa nog door de oude leembossen gelopen. Ik denk dat hij heel blij zou zijn, als hij wist dat het nu weer bos wordt.” [Lees het hele interview met Peter Smits hier.](#)

ROBUUSTE NATUURVERBINDING

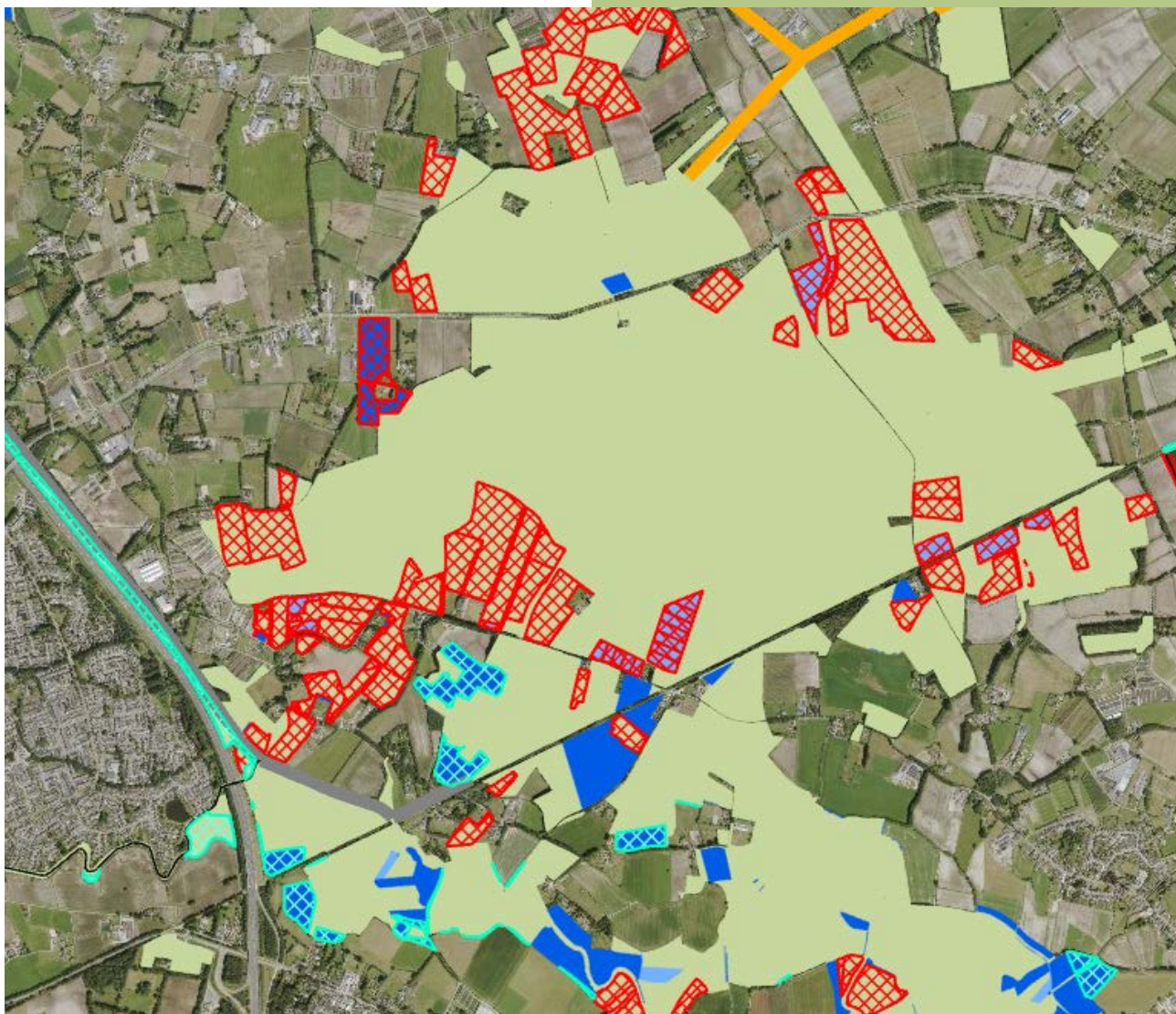
Voor ARK zijn Peters gronden erg belangrijk. Ze stellen ons in staat het Elderbroek (ten westen van Schijndel) aan het Wijboschbroek (ten noorden van Schijndel) te koppelen. De natuurinrichting is inmiddels begonnen. Zo komt de gewenste, robuuste natuurverbinding tussen de leembossen van De Geelders en het Wijboschbroek weer een stap dichterbij.

NATUURONTWIKKELING IN HET GROENE WOOD

BRABANTSE DAADKRACHT

In Noord-Brabant werpt het werken aan de realisatie van het Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen EHS) vruchten af. Dat is voor een heel groot deel te danken aan de unieke en politiek-neutrale aanpak via het Groen Ontwikkelfonds Brabant (GOB). Hoewel het natuurnetwerk in deze provincie ook nog niet 100% is voltooid, kwamen er in de afgelopen jaren wel degelijk vele hectares natuur bij. Dat biedt hoop voor de toekomst.

Andere provincies pakken natuurontwikkeling zelf op. Die is daardoor vaak politiek gekleurd. We merken dat dit de ontwikkelingen remt. Noord-Brabant doet het anders: daar richtte de provincie een onafhankelijke organisatie voor natuurontwikkeling op, het GOB. Deze organisatie, onder leiding van Mary Fiers, speelt een cruciale rol in het realiseren van nieuwe natuurgebieden. Het dienstbare en creatieve GOB-team zet hiervoor kennis, expertise en subsidies in. Het GOB kan hierbij rekenen op steun van de gedreven gedeputeerde Hagar Roijackers (verantwoordelijk voor Natuur, Milieu en Aanpak Landelijk Gebied). Deze samenwerking vertaalde zich in de afgelopen jaren al in honderden hectares nieuwe natuur, zo zien we in Het Groene Woud. Hoewel er nog veel werk aan de winkel is, tonen GOB én provincie aan dat daadkracht en samenwerking essentieel zijn voor het daadwerkelijk behouden en versterken van onze natuurlijke omgeving.

Dit kaartje van De Geelders laat zien dat er hier veel nieuwe natuur bij kwam (zie: de rode gerasterde delen). Er zijn nog enkele gebieden (blauw) uit de oorspronkelijke NNN-plannen die moeten worden gerealiseerd. • KAART: GROEN ONTWIKKELFONDS BRABANT

Blauwborst in een rietkraag op Savendonk.
DIRK EJKEMANS

ZINGENDE BLAUWBORST

ZÓ MOOI IS NATTE NATUUR

Op Savendonk in De Geelders hoorde én zag Dirk Eijkemans op 7 april jl. in een rietkraag een prachtige, zingende blauwborst.

Het waarnemen van deze vogel is op zichzelf niet opzienbarend, wél dat hij zich zo thuis voelt in ons eerste Brabants Goud-gebied. Blauwborsten hebben een voorkeur voor natte, gevarieerde en insectenrijke gebieden met open delen, een struweel- en loofboombegroeiing en een niet geheel bedekte bodem. Blijkbaar biedt Savendonk dit allemaal. Vorig jaar waren de kleine karekieten al in groten getale aanwezig, nu dus ook deze prachtige vogel.

VRAGEN STAAT VRIJ!

Deze nieuwsbrief is een initiatief van het Geeldersberaad, het Dommelberaad en het Beerzeberaad. Heb je vragen, opmerkingen of suggesties? Mail ze naar ARK-projectleider Ralph Akkermans: ralph.akkermans@ark.eu. Inmiddels ontvangen meer dan 1.635 geïnteresseerden de nieuwsbrief direct in hun mailbox en wordt hij in vele netwerken verspreid. Heb je deze nieuwsbrief via-via ontvangen en wil je deze voortaan rechtstreeks van ARK toegestuurd krijgen? Stuur dan een e-mail naar info@ark.eu onder vermelding van 'Aanmelden nieuwsbrief Brabants Goud'. Wilt u zich afmelden? Dat kan eveneens via info@ark.eu onder vermelding van 'Afmelden nieuwsbrief Brabants Goud'.

GEELDERSBERAAD: Provincie Noord-Brabant, Groen Ontwikkefonds Brabant, gemeenten Sint-Michielsgestel, Boxtel, Meierijstad, Waterschap De Dommel, ZLTO, Brabants Landschap, Staatsbosbeheer, Bosgroep-Zuid, Marggraff Stichting, Harry Suilen Advies en ARK Rewilding Nederland.

DOMMELBERAAD: Provincie Noord-Brabant, gemeenten Sint-Michielsgestel, Boxtel, Meierijstad, Son en Breugel, Waterschap De Dommel, Brabants Landschap, Staatsbosbeheer, Harry Suilen Advies, Rentmeesters Meijs en Van Soest en ARK Rewilding Nederland.

BEERZEBERAAD: Natuurmonumenten, Provincie Noord-Brabant, Brabants Landschap, Waterschap De Dommel, gemeente Oirschot, Meijs Rentmeesterskantoor en ARK Rewilding Nederland.